

De Vlinderstichting in 2010

De Vlinderstichting is een projectenorganisatie. Dat houdt in dat er ieder jaar verschillende projecten worden uitgevoerd door de medewerkers. Grofweg vallen deze projecten uiteen in drie thema's: kennis, draagvlak en mensen.

In dit jaarverslag vindt u een selectie van de projecten die zijn uitgevoerd in 2010. Kijk voor een volledig overzicht van de projecten op www.vlinderstichting.nl.

Kennis

OBN-Faunamonitoring bij de Drentse Aa

In opdracht van Staatsbosbeheer heeft De Vlinderstichting, samen met de Zoogdiervereniging, EIS-Nederland en Ravon een grootschalige inventarisatie gehouden in het Drentse Aa gebied. De waterstanden in enkele graslanden van het beekdal zijn op een aantal plaatsen verhoogd. Ook zijn kleine plagplekken gemaakt. In totaal zijn tien deelgebieden onderzocht. Er is gezocht naar dagvlinders, libellen, sprinkhanen, muizen, waterkevers, reptielen en amfibieën. De aangetroffen soorten zijn in relatie gelegd met de uitgevoerde maatregelen en er zijn beheeradviezen gegeven voor alle gebieden.

Inventarisatie Drents Friese Wold

In 2009 is begonnen met de inventarisatie van dagvlinders, libellen en sprinkhanen in het noordelijk deel van het Drentse Friese Wold. Dit werd gedaan in opdracht van het Nationaal Park, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en het Drents Landschap. In 2010 is het project afgerond en is het zuidelijk deel geïnventariseerd. In totaal zijn 32 soorten dagvlinders, 46 soorten libellen en 15 soorten sprinkhanen en krekels waargenomen. Een beheeradvies is opgesteld om de aangetroffen soorten beter te kunnen beschermen.

Landelijk Meetnet Vlinders

Het nauwgezet volgen van onze vlinderstand is een van de hoofddoelen van De Vlinderstichting. Om die reden is het Landelijk Meetnet Vlinders zo'n belangrijk project, en we zijn daarom blij met de grote groep tellers die jaarlijks meedoet. Hartelijk dank daarvoor! De goede samenwerking met het CBS maakt dat de kwaliteit van het meetnet hoog is en de resultaten op veel manieren gebruikt kunnen worden.

Het jaar 2010 liet een wisselend beeld zien, waarbij juist de zeldzame soorten het vrij goed deden en enkele algemene soorten juist vrij slecht. Dat leidde tot topaantallen voor soorten als aardbeivlinder, bruin dikkopje, groentje, kaasjeskruidikkopje, klaverblauwtje, kleine ijsvogelvlinder, koevinkje, pimpernelblauwtje en veldparelmoervlinder. Het bruin zandoogje had daarentegen het op één na slechtste jaar (alleen in 1994 lag de index nog lager), al bleef het de talrijkste vlinder. Van de 51 soorten standvlinders waarvoor we trends kunnen berekenen, zijn er veertien significant vooruit gegaan, tien stabiel en 26 achteruitgegaan sinds 1992. Van één soort is de trend onzeker.

Landelijk Meetnet Libellen

Voor libellen was 2010 een redelijk goed jaar. Sinds 1999 (het eerste meetjaar) laten 23 soorten een vooruitgang zien, 7 soorten zijn stabiel gebleven en 12 soorten gaan achteruit. Voor de overige soorten kan nog geen betrouwbare trend worden berekend. Met name de situatie rond de speerwaterjuffer en de groene glazenmaker blijft zorgwekkend; ook in 2010 lieten deze zeldzame soorten weer verdere afname zien. De enige populatie van de oostelijke witsnuitlibel (in Friesland) laat ook een sterke afname zien, maar deze meetreeks is nog maar kort. Het aantal routes in het Landelijk Meetnet Libellen loopt langzaam terug en er zijn nog veel regio's in Nederland die niet bemonsterd worden. Extra tellers, die in hun directe woon- of werkomgeving eens in de twee weken een half uurtje kunnen besteden aan het tellen van libellen, zijn daarom zeer welkom. Ook meedoen met het Landelijk Meetnet Vlinders of het Landelijk Meetnet Libellen? Neem contact op met De Vlinderstichting via info@vlinderstichting.nl.

Kars Velling

Eind 2010 had De Vlinderstichting 36 medewerkers in vaste of tijdelijke dienst. Daarnaast werkten er 8 mensen als vrijwilliger, waarvan 4 bij de vlinderkweek.

Aandacht voor het spiegeldikkopje.

Structureel onderhoud validatieteams

Om alle waarnemingen die in de Nationale Databank Flora en Fauna binnenkomen te kunnen valideren, zijn validatieteams ingericht voor een aantal soortgroepen. In 2010 zijn tien validatieteams ingericht, onder andere dagvlinders, macronachtvlinders en libellen. De coördinatie van de validatieteams wordt gedaan door De Vlinderstichting, met financiële ondersteuning van de Gegevensautoriteit Natuur.

Insecteninventarisatie bij Kootwijk

In 2010 is een aantal insectenrijke gebieden in de omgeving van Kootwijk onderzocht. De Vlinderstichting beveelt aan om de leefgebieden van kwetsbare soorten te verbeteren. Dat kan door relatief eenvoudige maatregelen: het aanbrengen en behouden van de landschappelijke structuur in de deelgebieden, het optimaliseren van de nectarvoorziening en verwijderen van opslag.

Pimpernelblauwtjes in 2010

De zomer van 2010 was er een om records te breken. Er hebben nog nooit zo veel pimpernelblauwtjes gevlogen! In de Moerputten vlogen maar liefst rond de 3000 vlinders. Maar ook op het Hooiland van Bijnen heeft zich een populatie gevestigd, die nu al meer dan 100 vlinders telde. Daarmee zijn de eerste stappen voor de ontwikkeling van een metapopulatie en voor de realisering van de Natura2000-doelstellingen gezet.

Het donker pimpernelblauwtje heeft het niet goed gedaan. Ondanks uitgebreid zoeken is geen enkel donker pimpernelblauwtje waargenomen.

Aandacht voor spiegeldikkopjes in Limburg

Omdat het de laatste jaren erg slecht gaat met het spiegeldikkopje is in opdracht van de provincie Limburg

De invloed van licht op nachtvlinders.

onderzocht hoe de soort er nu voor staat. Verdroging van natuurgebieden in combinatie met voorjaarsdroogte vormt een belangrijke bedreiging. Daarnaast zijn overbegrazing of juist het dichtgroeien van leefgebied met bos ook een probleem. In tegenstelling tot de achteruitgang in andere gebieden is de populatie in het Weerterbos stabiel. Vernatting en het maken van open plekken in het bos verklaren deze gunstige uitzondering. Dat biedt aanknopingspunten voor verder herstel.

Invloed van licht op nachtvlinders: vervolg

Na de pilotstudie in 2009 is in 2010 een vervolgonderzoek uitgevoerd naar de invloed van licht op nachtvlinders. Met de opgedane kennis kunnen lampen worden ontwikkeld die minder schade aan het nachtleven toebrengen dan traditionele straatverlichting. De kennis die opgedaan is in deze experimenten wordt ook gebruikt in een vierjarig samenwerkingsproject met de Wageningen Universiteit en Philips naar de effecten van licht, waarin ook nachtvlinders een belangrijke rol spelen.

Draagvlak

Spoedhulp sleedoornpage Steenwijk

Begin november 2010 werd ontdekt dat de Gemeente Steenwijkerland op het Sportpark De nieuwe Gagels vrijwel de gehele populatie sleedoornpage had verwijderd. Een restant zat nog op een aantal los gevonden takken. In overleg met de gemeente is een spoedproject opgestart waarbij doel is het herstel van de populatie sleedoornpage.

Beheerkaarten eikenprocessierups

De eikenprocessierups heeft inmiddels bijna heel Nederland veroverd. Op plekken waar veel menselijke activiteiten zijn, kunnen de rupsen van de eikenpro-

Krabbscheer in de Krimpenerwaard.

cessierups voor overlast zorgen en worden de rupsen bestreden. Bij de bestrijding van de eikenprocessierups kunnen echter ook andere rupsen worden uitgeroeid. Om beheerders een handvat te bieden zijn volledig vernieuwde beheerkaarten voor verschillende provincies op onze website geplaatst. Hiermee kunnen locaties met belangrijke populaties dagvlinders in de bestrijding van de eikenprocessierups worden ontzien.

Evaluatie herstelmaatregelen aardbeivlinder

Eind 2004 zijn er in Zuid-Kennemerland op basis van een uitvoeringsplan voor de aardbeivlinder herstelmaatregelen uitgevoerd door vergraste vegetatie te plaggen. Na vijf jaar is een eerste beoordeling van de effectiviteit van deze maatregel gemaakt. De plekken worden nog niet voor eiafzet benut, maar in de omgeving worden wel steeds meer aardbeivlinders gezien.

Uitbreiding krabbscheervegetaties in de Krimpenerwaard

Stichting RAVON, De Vlinderstichting en Landschap Overijssel hebben samen met andere partners het project 'Oases van biodiversiteit' uitgevoerd. Dit project heeft tot doel om de biodiversiteit van kleine stilstaande wateren in Nederland te vergroten en omvat drie deelprojecten, waarvan een in Zuid-Holland. Dit deelproject is gefinancierd door het voormalige Ministerie van LNV en door provincie Zuid-Holland. In 2009 en 2010 zijn verschillende werkzaamheden uitgevoerd in de Krimpenerwaard. Zo zijn er op terreinen van Zuid-Hollands Landschap enkele nieuwe veenputten en natuurvriendelijke slootoevers aangelegd. Daarnaast zijn sloten gebaggerd bij 34 verschillende agrariërs, om de waterkwaliteit in de regio te verbeteren en om de kansen te vergroten voor slootvegetaties met

hoge natuurwaarden. Vervolgens zijn in deze sloten plotjes met jonge krabbenscheerplantjes uitgezet, in de hoop dat krabbenscheer zich opnieuw in de sloten zal vestigen. De eerste resultaten waren positief: in veel plotjes waren de planten aangeslagen en soms zelfs al vermeerderd. De meest cruciale periode voor de overleving is echter de winter. In de zomer van 2011 wordt daarom het uiteindelijke succes bepaald en wordt het project afgerond.

Hakhoutbrigades

In 2010 zijn de werkzaamheden in de hakhoutpercelen gewoon door gegaan. Ruim 500 vrijwilligers hebben geholpen met het afzetten van eikenhout, verwijderen van opslag, aanplant van nieuwe eikjes en monitoring van de natuurontwikkeling in de percelen. Ook zijn er voorbereidingen getroffen om in 2011 een nieuwe hakhoutbrigade op te starten bij Leende. Alle ontwikkelingen kunnen op de website www.hakhout.info worden gevolgd.

Ondersteuning Het Natuurloket

Het Natuurloket is het startpunt voor gegevensaanvragen over flora en fauna voor gemeenten en bedrijven. Sinds 1 januari 2010 zijn de werkzaamheden van Het Natuurloket ondergebracht bij de Stichting Gegevensautoriteit Natuur (GaN). De GaN heeft De Vlinderstichting in 2010 bereid gevonden om 3 medewerkers in te zetten voor de uitvoering van de taken van Het Natuurloket.

Invoerportalen NDFF

Op 1 maart 2009 is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) gelanceerd. In de NDFF worden alle gegevens over het voorkomen van alle flora en fauna in Nederland samengebracht. Om de NDFF te vullen met actuele gegevens is in opdracht van de Gegevensautoriteit Natuur een invoer-

portaal gebouwd. De werkzaamheden worden met name uitgevoerd door medewerkers van De Vlinderstichting.

Mensen

Tuinvlindertelling

Voor de tweede maal werd in 2010 de Tuinvlindertelling gehouden. Meer dan 650 mensen telden mee in de tuin. Wat opviel was de distelvlinder: In 2009 werden er bijna 10.000 exemplaren gezien. Dit jaar bleef de distelvlinder steken op een 12e plaats, hij werd 400 keer gezien. De kleine vos deed het een stuk beter dan in 2009. In 2009 zag men gemiddeld 1,7 exemplaren, in 2010 waren dat er bijna 4 per tuin.

Hart voor Natuur

Als reactie op de bezuinigingen van het Kabinet Rutte heeft De Vlinderstichting een oproep gedaan om samen met de andere natuur- en milieuorganisaties hiertegen in verzet te komen. Communicatiebureau De Lynx deed een vergelijkbare oproep. Dit gaf aanleiding om de krachten te bundelen. De Coalitie Hart voor Natuur werd vervolgens door ongeveer twintig natuur- en milieuorganisaties opgericht. In december 2010 werd een aantal publieksacties voorbereid, o.a. voor 2 januari en de week van 19 februari 2011.

Nachtvlindernacht

Vrijdagnacht 9 juli 2010 zijn op meer dan 330 plaatsen in het land nachtvlinders geteld. Er deden ongeveer 2000 mensen mee. Er werden 8705 waarnemingen doorgegeven van 30.627 vlinders. De drie soorten die op de meeste plaatsen waargenomen zijn: huismoe-der (*Noctua pronuba*) op 115 plaatsen, gamma-uil (*Autographa gamma*) op 111 plaatsen en grijze stipspanner (*Idaea aversata*) op 100 plaatsen.

Nachtdieren in de dierentuin

In 2010, het jaar van de biodiversiteit, hebben de Nederlandse Vereniging voor Dierentuinen (NVD) en De Vlinderstichting het project Nachtdieren in de dierentuin – aan de slag met biodiversiteit! uitgevoerd. In 12 verschillende dierentuinen zijn gedurende de zomer nachtdierennachten georganiseerd. Er werd gekeken naar nachtvlinders en medewerkers van De Vlinderstichting gaven toelichting. In totaal kwamen er meer dan 10.000 bezoekers op af. Het project is gefinancierd door de Coalitie voor Biodiversiteit, het Prins Bernard Fonds en de Uyttenboogaart-Eliassen Stichting.

Financiën

De Vlinderstichting is een ideële stichting die inkomsten verwerft uit donaties, giften en legaten en uit het uitvoeren van projecten. De donatiegelden, giften en legaten worden onder andere ingezet voor het maken en versturen van het tijdschrift *Vlinders* en voor het coördineren, controleren en beheren van waarnemingen aan de verspreiding van soorten. Tevens wordt hiermee geïnvesteerd in het zodanig beïnvloeden van beleid en beheer dat de leefomstandigheden voor vlinders en libellen duurzaam worden verbeterd. De jaarrekening van 2010 is bij het ter perse gaan van dit jaarverslag nog niet definitief. Na goedkeuring door de Raad van Toezicht wordt de jaarrekening gepubliceerd op www.vlinderstichting.nl.